עין משפט נר מצוה

א א מיי' פי"א מהל' שמטה ויובל הלכה ט:
ב ב מיי' שם הלכה י:
ג ג מיי' שם הלכה יא:
ד ד מיי' שם הלכה ו:
ה ה מיי' שם הלכה יט:
ו ו מיי' שם הלכה יא:
ז ז מיי' פ"ד מהלכות עבדים הלכה א:
ח ח מיי' פי"א מהלכות שמטה הלכה יב:
ט ט מיי' פ"ח מהלכות עבדים הלכה [א] ו [טוש"ע י"ד סי' רסז סעי' פ פג]:
י י מיי' פי"א מהלכות שמטה הלכה יא:

מסורת הש"ס

א) ב"מ קו., ב) גיטין מד:, ג) [לעיל כד.], ד) נדרים עו., ה) [גיטין מד:], ו) [שם מג:], ז) [שמות כא], ח) [שם],

המוכר [א] את שדהו בשעת היובל אינו מותר לגאול פחות משתי שנים שנאמר [1] במספר שני תבואות ימכר לך [א) היתה שנת [ב] שדפון וירקון או שנת שביעית אינו עולה א] מן המנין נרה [ג] או הובירה עולה לו מן המנין רבי ב] אליעזר אומר [ד] מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות הרי זה אוכל ממנה שלש תבואות בשתי שנים:

גמ' המוכר שדהו בשעת היובל וכו' אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לגאול אלמא ג] קסבר איסורא נמי איכא דאפילו קרקושי זוזי נמי אסור ולא מיבעיא מוכר דקאי בעשה דכתיב במספר שני תבואות ימכר לך אלא [ה] אפילו לוקח נמי קאי בעשה דבעינן שנים תקנה וליכא [ב] איתמר המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויוצאה ושמואל [ו] אמר אינה מכורה כל עיקר מאי טעמא דשמואל קל וחומר [ג] ומה מכורה כבר יוצאה ד] ° שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר ולרב לא אמרינן קל וחומר כי ה"ג [ד] והתניא [ז] יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר התם לא הדרא מיזדבנא הכא הדרא מיזדבנא מיתיבי אחר היובל שנים תקנה מלמד שמוכרין סמוך ליובל מופלג מן היובל מנין ת"ל [2] לפי רוב השנים ולפי מעוט השנים ובשנת היובל עצמה לא ימכור ואם מכר אינה מכורה אמר לך רב אינה מכורה למספר שני תבואות אבל מכורה היא ויוצאה ואי איזדבוני מיזבנה תיקום ברשותיה עד בתר יובל ובתר יובל ניכליה שני תבואות ונהדרה מי לא תניא אכלה [ח] שנה אחת לפני היובל משלימין לו שנה אחרת אחר היובל התם נחית לאכילה הכא לא נחית לאכילה [ה] אמר רב ענן שמעית מיניה דמר שמואל תרתי חדא ה] הך ואידך [ו] [ט] המוכר עבדו לעובד כוכבים או ו] בחוצה לארץ יצא לחירות חדא הדרי זביני וחדא לא הדרי זביני ולא ידענא הי ז] מיניה אמר רב יוסף ניחזי אנן מדתניא ח] בברייתא המוכר עבדו ט] בחו"ל יצא לחירות וצריך גט שיחרור מרבו שני ש"מ י] מדקרי ליה לשני רבו אלמא לא הדרי זביני וכי קאמר שמואל הכא [י] אינה מכורה יא] ומעות חוזרין

ורב

המוכר. בשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג: פחות משתי שנים. אבל לאחר שתי שנים אם רוצה לפדותה פודה בעל כרחו של לוקח ונותן לו לפי מה שמכרה כדכתיב (ויקרא כה) וחשב את שני ממכרו שמחשב כמה שנים משמכרה עד היובל ומחלק הדמים לפי השנים כגון אם מכרה קודם היובל עשר שנים בעשר ליטרין נמצא שמכר פירות של כל שנה ושנה (א) בליטרא שהרי סתם מכירה אינה אלא עד היובל הלכך אם שהתה ביד לוקח ה' שנים ואח"כ בא מוכר לגאלה מנכה לו לוקח ה' ליטרין ליטרא לכל שנה שאכלה שכך עלה חשבון כשיוצא יב] מתחילה: אינו עולה מן המנין. השתי שנים דהא שני תבואות כתיב שתי שנים הראויין לתבואה תשהה ביד לוקח אבל היתה שנה הראויה לתבואה ונרה ולא זרעה או הובירה שהניחה בורה שאפי' ניר לא עשה בה איהו אפסיד אנפשיה ועולה לו במנין שתי השנים: שלש תבואות. אותה יג] העומדת בה בשעת קנייה ושתי תבואות בשתי שנים שתהא בידו: גמ' אינו גואל לא קתני. דליהוי משמע אינו דין שיכופו את הלוקח להחזיר לו בפדיון בפחות משתי שנים: דאפילו קרקושי יד] נמי אסור. למוכר להראות זוזין ללוקח כדי שייטב בעיניו להחזירה לו: שנים תקנה. טו] במספר שנים אחר היובל תקנה דמשמע שתהא קנויה לו שתי שנים ואי מהדר ליה מקמי הכי עובר בעשה: מכורה ויוצאה. ביובל וזה הלוקח איבד מעותיו: אינה מכורה. כל עיקר והמעות חוזרין: מכורה כבר. קודם היובל (ב): אמה העברייה יוצאה בסימני נערות כדתניא (קדושין דף ד.) ויצאה חנם ז) אלו ימי נערות: התם. בתו שמכר בקטנותה ויצאה בת חורין בסימני נערות לא הדרא ומזדבנא לעולם כדאמרינן טז] (קדושין דף יח.) ואין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות דנפקא לן מבבגדו בה ח) כיון שבגד בה שמכרה לשפחות שוב אינו יכול למוכרה הלכך יציאה גמורה היא ואיכא למימר ק"ו דאי יז] מזדבין לה בימי נערות דאינה מכורה אבל שדה היוצאה לבעלים ביובל הדרא ומזדבנא לאחר היובל אם ירצה הלכך בשנת היובל נמי רשאי למוכרה ויוצאה לו בחנם: אחר היובל. משמע אחר היובל מיד: שנים תקנה. שאם תקנה שדה תהא בידך שתי שנים בעל כרחו של מוכר ואפילו הוא רוצה לפדותה: לפי רוב השנים. שיהיה עד היובל תרבה מקנתו תמכרנה ביוקר שהרי עד היובל תהא קנויה לו אם לא יפדנה ולפי מעוט השנים תמכרנה בזול כדי שלא תונה את חבירך. ושמעינן מהנך קרא דמוכרין בין בסמוך ליובל יח] שעבר בין מופלג ממנו כמה שנים: למספר שני תבואות. שלא תשהה ביד הלוקח כלום שהרי באותה שנה עצמה לקחה מידו אבל מכורה היא לכך שיאבד מעותיו: ופרכי' ואי אזדבוני מזדבנא. יט] לאחר שתי שנים ליהדרה בחנם בשביל יובל שעבר עליה מי לא תניא וכו': נחית לאכילה. שהרי קודם היובל התחיל לאוכלה הלכך כ] מקיימינא ליה קרא כדכתיב שני תבואות אבל הקונה בשנת היובל לא נחית לאכילה: חדא הא. דאמר שמואל אינה מכורה כל עיקר: יצא לחירות. דהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו לפדותו ויפטרנו לחירות משום דאפקעיה ממצות וכן המוכר עבדו אפי' לישראל בחוצה לארץ יצא לחירות: חדא הדרי זביני. כא] מחדא מהנך תרתי שמעית מיניה דמר שמואל שהמקח בטל והמעות חוזרין או כב] מהך דהמוכר שדהו בשנת היובל עצמה או מהך כג] דהמוכר עבדו לישראל בחוצה לארץ: וחדא לא הדרי זביני. אלא הלוקח מפסיד המעות ולא ידענא בהי מינייהו המקח בטל. ואי קשיא פשיטא כג] דמהך דהמוכר שדהו בשנת היובל קאמר שמואל דהמקח בטל והמעות חוזרין דאם מעות אבודין מאי איכא בין רב לשמואל איכא בינייהו אי שמיט לוקח כד] וקצצן אילנות שהיו בה לרב דאמר מכורה היא שדה הדרא כה] ואילנות דקץ קץ לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה הדרי אילנות ואע"ג דלוקח לא שקל זוזי אי נמי כגון שמכר עמה מטלטלין והחזיק לוקח בקרקעות ולא משך המטלטלין דקיימא לן (קידושין כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה ואין צריך משיכה לרב דאמר מכורה ויוצאה שדה הדרא ומטלטלין מיקנו לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה לא מיקנו מטלטלי דחזקה דקרקע לא הויא חזקה: אלמא לא הדרא זביני. והלוקח מפסיד וכיון דבהיא חזינן דלא הדרי זביני ולאי כי אמר שמואל בהא אינה מכורה ומעות חוזרין:

המוכר. היתה שנת שדפון וירקון או שביעית אינה עולה לו מן המנין. בפ' המקבל (ב"מ דף קו.) מפרש שהשדפון וירקון הוה נמי כמו כן בכל העולם דאי כו] השדפון באגא בהכי לא תנן כז] דעולה לו מן המנין דיקא נמי דקתני דומיא דשביעית שאסור לזרוע בו כח] (בכל העולם): נרה או הובירה עולה לו מן המנין. בגמרא מפרש אמאי תנא נרה כיון דתנא הובירה דעולה כ"ש נרה והוה מצי למימר לא זו אף זו קתני: התם לא הדרא ומזבנא. פי' רש"י בתו שמכרה בקטנותה ויצאה בת חורין בסימני נערות לא הדרא ומזבנא כדאמר בקדושין (דף יח. ושם) דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות כדנפקא לן מבבגדו בה כיון שבגד בה שמכרה לשפחות שוב אינו יכול למוכרה הלכך יציאה גמורה היא ואיכא למימר ק"ו עכ"ל ול"נ דהא פלוגתא דתנאי היא התם לכך פירש ר"י דאפי' למ"ד בעלמא דאדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות היכא דהביאה סימנים מיהא [מודה דלא מזדבנא] איכא ק"ו (דלא מזדבנא) מיהו ק"ק גבי מוכר שדהו נמי אתיא מהאי ק"ו דלא תימכר עוד מיהו יש לחלק דלא דמיא לק"ו דבתו כיון שבאו לה סימני נערות כט] לא יפרקו עוד מעליה אבל מוכר שדהו בשעת היובל אין הק"ו טוב כל כך כמו גבי מוכר בתו שהרי היובל יעבור ויהיה כבתחלה ועוד יש לפרש כמו שפרש"י לפי שאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות ואע"ג דפליגי בה תנאי מיהו קיימא לן כר"ש דסבירא ליה התם דאסור למכור: ולא ידענא הי מינייהו המקח בטל. ואי קשיא פשיטא דאהך דהמוכר שדהו בשנת היובל קאמר שמואל דהמקח בטל ומעות חוזרים דאי מעות אבודין

תורה אור השלם

1. בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ: ויקרא כה טו
2. לְפִי רֹב הַשָּׁנִים תַּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מְעֹט הַשָּׁנִים תַּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מֹכֵר לָךְ: ויקרא כה טז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פחות וכו' שנה ושנה בעד ליטרא: (ב) ד"ה מכורה וכו' היובל הס"ד ואח"כ מ"ה יוצאה עכשיו דאמה העברייה:

גליון הש"ס

גמ' שאינה מכורה. עיין מכות דף יא ע"ב תוס' ד"ה אמר אביי:

מוסף רש"י

מכורה ויוצאה. לבעלים מיד וזה הפסיד מעותיו (גיטין מד:). אינה מכורה כל עיקר. והמעות חוזרין (לעיל ג.). יכול ימכור כו' ומה מכורה כבר יוצאה. עכשיו כיון שהגיע ימי נערות, כדאמרינן (קדושין ד.) ויצאה חנם אלו ימי נערות (נדרים עו.). אינו דין שלא תימכר. לאחר כשהיא נערה מהאי טעמא, שאם מכורה כבר יוצאה עכשיו (שם). יצא לחירות. אם ברח מן העכו"ם או שקנסוהו ב"ד לפדותו וכשיפדנו לא ישתעבד לו וקנס חכמים הוא הואיל והפקיעו מן המצות, וכן לחו"ל יצא לחירות מפני שהוציאו מארץ לחו"ל (גיטין מג:). חדא הדרי זביני. בחדא אמר דהדרי זביני וחוזרות המעות ללוקח (שם מד:). וחדא לא הדרי. אלא איבד הלוקח מעותיו (שם). ולא ידענא הי מיניה. וא"ת אי לשמואל במוכר שדהו לא הדרי זביני ואיבד מעותיו, במאי פליג עליה דרב, דהא לרב נמי לא הדרה דקאמר מכורה ויוצאה, ואי פליגי, דאילו לרב המכר מכר ואם קנו עמה נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה, ולשמואל אינו מכר והמעות מתנה ניניהו ואין נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה ויכולין לחזור בהן ומעות המטלטלין חוזרין ומעות הקרקע מתנה, דאדם יודע שאין מכר שדה בשנת היובל וגמר ונתן מעות לשם מתנה (גיטין מד:). אלמא לא הדרי זביני. ואיבד מעותיו, דאי הדר זביני ורבו ראשון קנייה למה לי לשני לשחררו, היה לנו לכוף את הראשון שאיסורו עליו, אלמא לא הדרי זביני וכיון דשמע רב ענן בחדא מנייהו אמר שמואל דהדרי זביני, ודאי גבי שדה אמר שמואל דהדרי ולא הפסיד הלוקח (שם).

שינויי נוסחאות

א] עולה לו מן (ש"מ), ב] רבי אלעזר אומר (ש"מ), ג] אלמא איסורא נמי [תיבת קסבר נמחק] (ש"מ), ד] יוצאה עכשיו שאינה (ש"מ), ה] חדא הא ואידך (ש"מ), ו] צ"ל לחוצה, ז] הי מינייהו (ש"מ), ח] תיבת בברייתא נמחק (ש"מ), ט] צ"ל לחו"ל, י] ש"מ קנייה רבו שני ולא הדרי זביני (ש"מ), יא] מכורה אינה מכורה ומעות (ש"מ), יב] כשיוצאה מתחת ידו יעב"ץ, יג] אותה תבואה העומדת (ש"מ), יד] קרקושי זוזי נמי (ש"מ), טו] תקנה דכתיב במספר (ש"מ), טז] כדאמרינן בקדושין (דף יח.) דאין אדם (ש"מ), יז] דאי מזבין לה (ש"מ), יח] ליובל מיד שעבר (ש"מ), יט] מזדבנא דהוו מכר גמור אמאי לא שוהה בידו שתי שנים עד שתי שנים אחר היובל ולאחר שתי (ש"מ), כ] הלכך מקיימינן (ש"מ), כא] אחדא רש"ש, כב] אהך רש"ש, כג] דאהך רש"ש, כד] וקצץ רש"ש, כה] הדרא בעינא ואילנות (ש"מ), כו] דאי אשתדוף רובא באגא בהכי (ש"מ), כז] גי' צ"ק דאינו עולה, כח] צ"ק מ"ז, כט] נערות שוב לא יפסקו עוד (ש"מ),

רבינו גרשום

[בשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג: אין מותר ליגאל. שדהו מיד הלוקח עד לאחר ב' שנים למכירתו: שנא' במספר שני תבואות ימכר לך. כלומר שתהא ברשות הלוקח ב' שנים (ואם){או} יותר וכשהוא גואלה מחשב הדמים שנתן לו הלוקח בשביל השדה כנגד השנים שמשעת המכירה ועד היובל וכמה שמגיע לכל השנה מן הדמים כן ינכה לו הלוקח למוכר לפי השנים שהיתה ברשות הלוקח שנאמר וחשב המוכר את שני ממכרו שהיתה ברשות הלוקח ולפיהן ינכה מדמי גאולתו לפי חשבון דמי השנים ויחזור לו המותר מן הדמים ויקבל שדהו דכתיב והשיב את העודף לאיש אשר מכר לו ושב לאחוזתו]: היו אותן שתי שנים שהיתה ביד הלוקח שנת שדפון וירקון שלא גדלה התבואה או היתה שנה אחת מהן שביעית אינה עולה לו מן המנין ממנין שני תבואות אלא צריך להניחה עוד ברשותו ב' שנים הראויות לזריעה ולתבואה והא דאמרן דאינו עולה לו מן המנין הני מילי באונס בידי שמים כה"ג אבל אם פשע בה שלא זרע א) עולה לו מן המנין של שתי שנים אע"ג דלא הוה בהן תבואות ורשאי המוכר לגואלה לאלתר לסוף שתי שנים: [ר' אלעזר אמר. פעמים שיאכל הלוקח שלש תבואות בב' שנים כיצד אם מכרה לו מלאה פירות לפני ר"ה הרי זה אוכל אותן פירות העומדות ולסוף שנה זו הנכנסת תבואה אחרת ולשנה השנית תבואה שלישית: גמ': אלמא. דאיסורא נמי איכא אם יגאלנה קודם השלמת ב' שנים דאפי'] קרקושי זוזי [נמי אסיר] כלומר שאסור לו למוכר אפי' להראות הזוזים השמורים לצורך הפדיון להראותם ללוקח בתוך אותם שתי שנים שזיכתה לו תורה שתהא ברשותו: אפי' לוקח נמי. אם יפייס לו שיגאלנה בתוך אותן שתי שנים: קאי בעשה. אם יקבל הדמים: דבעינן שנים תקנה. ב' שנים שלימים וליכא: רב אמר מכורה. דלא הדרי זוזי: ויוצא. שחוזרת לו ביובל: שמואל אמר אינה מכורה כל עיקר. דאפי' הדמים חוזרין לו: שאינה מכורה. שבשנת היובל אינה מכורה שחוזרת לבעלים אינו דין שלא תמכר כלל שהמעות חוזרין: [ולרב לית ליה ק"ו. ולרב לא אמרינן ק"ו כי האי גוונא והתניא יכול ימכור כו'] ומה מכורה כבר. כשהיא קטנה יוצאה בשעת נערות דקונה עצמה בסימנין ב): שאינה מכורה. בשעת נערות אינו דין שלא תמכר אלמא אמרינן ק"ו כי האי גוונא: התם. בבתו נערה משום הכי אמרינן ק"ו שאינה נמכרת כלל: דלא הדרא ומיזדבנא. כלל שוב לעולם מאחר שהיא נערה: הכא. במוכר שדהו בשנת היובל כיון דאחר היובל מצי למהדר ומזדבנא מכירה גמורה משום הכי בשנת היובל [נמי] מכורה ויוצאה לא הדרי זוזי ולא אמרינן [הכא] ק"ו: אחר היובל שנים תקנה. היינו דכתיב במספר שנים אחר היובל תקנה: מלמד שמוכרין. לאלתר מיד אחר היובל ג) לשני תבואות לב' שנים: מופלג מן היובל מנין. שמוכרין נמי ברחוק מן היובל כמו עשר [שנים לאחר היובל] או עשרים שנים לאחר היובל: ת"ל לפי רוב השנים. [ולפי מעוט השנים. לפין] רוב השנים היינו שמכרה סמוך ליובל שיש לו עוד שנים רבות עד היובל: ולפי מעוט השנים. כלומר שמכרה מופלג מן היובל שלא נשארו אלא מעט שנים עד [שנת] היובל: [אמר לך רב אינה מכורה. בשנת היובל לענין מספר שני תבואות שיהא יכול הלוקח לתופשה שתי שנים: אבל מכורה היא דלא הדרי זביני ויוצאה ביובל: ואי איזדבוני מזדבנא. כדקאמרת דלא הדרי זוזי תיהוי ליה ללוקח הנהו זוזי דיהב זביני דתיקום ברשותיה עד בתר יובל ובתר יובל ניכלה שני תבואות וניהדרא בלא דמים כמו שהיתה יוצאה ביובל בלא דמים]: מי לא תניא. [מכרה לו שנה אחת לפני יובל ואכלה שנת אחת לפני יובל משלימין לו שנה שניה אחרת לאחר יובל] אלמא דיובל לא פקעא זביני: [התם נחית לאכילה. כיון דאכלה שנה אחת כבר לפני יובל הלכך משלימין לו לאחר יובל: הכא. במכרה בשנת יובל דלא נחית לאכילה קודם יובל כלום הלכך לא מצי למיכלה בתר יובל מספר שני תבואות אלא מכורה ויוצאה: חדא הך. שמואל אמר אינה מכורה: המוכר עבדו לעובד כוכבים. קונסין רבו שיפדנו ויוצא לחירות: או אם מכרו לישראל בחוצה לארץ קונסין הלוקח ויוצא לחירות: חדא הדרי זביני. המעות ללוקח]: מדקתני יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו שני ש"מ דקנייה רבו שני ולא הדרי זביני. המעות ללוקח דאי הוה הדרי זביני לא הוה צריך גט שחרור מרבו שני אלא מרבו ראשון.

א) בכ"ר: שנרה ולא זרעה או הובירה שלא נרה ולא זרעה. ב) בכ"י ירושלים והוצאת אילן: נתרוקנה עצמה בסימניה. ג) בכ"י ר, א.: סמוך אחר שעבר היובל.

שיטה מקובצת

לפני ראש השנה. גליון. תימה אמאי נקט לפני ראש השנה הא אמרינן לעיל בפ' השג יד (יח:) דשתי שנים האמורים בשדה אחוזה מעת לעת ומפקינן ליה מהאי קרא דדריש ר' אליעזר בגמרא, ויש לומר דלרבותא נקט לפני ר"ה דאע"ג דאמרי' בעלמא שלשים יום לפני ר"ה חשובין שנה הכא לא חשיבי שנה אלא בעינן שתי שנים מעת לעת. הרא"ש ז"ל. איסורא נמי איכא דאפי' קרקושי כו'. ומיהו נראה לר"י דאם שניהם נתרצו המוכר והלוקח אע"פ שעשאו איסור מהני מיהא למה שעשו, והר"ר אלחנן בנו היה אומר דלא מהני מה שעשו, ודקדק מן הלשון דאמר אפי' קרקושי זוזי נמי אסור ומה צריך לאריכות לשון זה כיון דאמר איסורא נמי איכא סגי ליה בהכי, אלא ודאי ה"ק כשבא לגואלה ונתן המעות אע"ג דאינו אלא קרקושי זוזי בעלמא דלא עשה ולא כלום אפ"ה איסורא איכא, ולי נראה כדברי הר"ר אלחנן דאם איתא דמהני מה שעשו הכי הוה ליה למימר אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לגאול איסורא הוא דעבד ומיהו אם גאל גאל, אבל השתא משמע אלמא איסורא נמי איכא עם מה שאינו גאול איכא נמי איסורא. הרא"ש ז"ל: ולא מיבעיא מוכר וכו' אלא אפי' לוקח נמי. דסד"א דדוקא מוכר ראוי הוא שיעבור בעשה לפי שבא לגואלה בע"כ אבל אם יתרצה הלוקח שיפדנה המוכר לא קאי בעשה קמ"ל. הרא"ש ז"ל: מלמד שמוכרין סמוך ליובל. כלומר סמוך ליובל שהוציאה כבר דסד"א כיון שהוציאה יובל פעם אחת לא תמכר עוד מקל וחומר דאמרן כמו בת דלא הדרא ומזדבנא לעולם. הרא"ש ז"ל: מופלג מן היובל מנין. פי' מן היובל שעבר וקרוב ליובל הבא שאין עוד שתי שנים עד היובל דסד"א כיון דליכא מספר שני תבואות לא מזדבנא קמ"ל דמזדבנא ולאחר היובל משלימין לו מספר שני תבואות כהך ברייתא דאייתי לקמן, והא דלא מייתי הך ברייתא משום דלא תני בה השלמה בפירוש. הרא"ש ז"ל: רש"י ד"ה וחדא לא הדרי וכו' איכא בינייהו. גליון. ולא נהירא האי שינויא דמיד הדרא משני ושלא ברשות קצץ, ולכך חזר וכתב פירוש אחר א"נ כגון שמכר כו'. הרא"ש ז"ל: